СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК L. Ч. 91. Джерзі Сіти, Н. Дж., четвер, 23-го квітня 1942. No. 91. Jersey City, N. J., Thursday, April 23, 1942. VOL. L.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

Законопроект, Щойно Внесений в Конгресі Заходами Американського Легіону, Дає Президентови Право на Час Війни Кермувати Економічним Життям Краю та Покликати до Служби Кожного, Якщо Зайде Потреба

ДОМАГАЮТЬСЯ НОВИХ ПРАВ ДЛЯ ПРЕЗИДЕНТА В СПРАВІ ЦІН ТА МОБІЛІЗАЦІЇ ЛЮДЕЙ

ВАШИНҐТОН. — Конгресмен Мей, голова військової комісії палати послів, вніс до конгресу законопроект, в якому домагається, щоб дати президентови нові права в справі означування цін на всі товари, конфіскування або перебрання на власність уряду торговельних і промислових підприємств, вкінці право мобілізувати кожного громадянина Америки, якщо цього вимагатимуть воєнні потреби. Сенатор Рейнолдс, голова військової комісії в сенаті, пляпує внести такий самий законопроект також і в сенаті. Якщо цей законопроект перейде в конгресі, президент Рузвелт матиме майже виключні права та контролю над цілим економічним життям краю (з вийнятком права накладати податки), а також матиме абсолютне право використати всі людські сили Америки для успішного закінчення війни. За тим законопроектом стоїть Американський Легіон, який від давна домагається тих прав для президента.

ВІДБУТО ВОЄННІ КОНФЕРЕНЦІЇ У ВАШИНҐТОНІ

ВАШИНҐТОН. — В Білому Домі відбулася аліянтська воєнна конференція з участю президента Рузвелта та представників Обєднаних Держав, на якій обговорено не тільки положення у звязку з плянованими весінніми мілітарними кампаніями, але також дискутовано проблеми постачання потрібних воєнних матеріялів для аліянтів. В конференції взяли участь крім американських представників, ще представники таких держав: Велика Британія, Совєтський Союз, Китай, Австралія, Нова Зеляндія, Канада й Голяндія.

ПРЕЗИДЕНТ КОНФІСКУЄ ВСІ ПАТЕНТИ ВОРОЖИХ ЧУЖИНЦІВ

ВАШИНҐТОН. — Президент зарядив конфіскату всіх патентів тих ворожих чужинців, що перебувають в Америці та роблять свої бизнеси з американськими фірмами й громадянами. Президент заявив, що першим завданням Америки є виграти цю війну, і якщо ці патенти допоможуть цій справі, їх мусить уряд забрати. Він рівнож вказав, що після закінчення війни уряд далі їх задержить, бо практика з 1917. р. показала, що звернені патенти знова перейшли у ворожі руки. Він мав на думці деякі німецькі підприємства та фірми в Америці, що після першої війни аж до останньої хвилі співпрацювали тісно з німецькою воєнною промисловістю.

ВИДАВЦІ ПРО ОФІЦІЙНІ БЮЛЕТЕНИ

НЮ ЙОРК. — Конвенція Товариства Американських Ґазетних Видавців висловила завваги щодо бюлетенів, що їх розсилають численні урядові агенції, включаючи також департамент війни та маринарки. Видавці твердили, що американська преса мусить понести великі жертви як зменшення обєму ґазет з огляду на брак паперу, підвищення передплат, зменшення гумористичних додатків, і т. д. А згадані агенції розсилають величезну масу таких бюлетенів, що є розтратою паперу. Видавці є тої думки, що й без тих бюлетенів американські ґазети знають свої завдання у теперішній війні.

ГОЛ СУМНІВАЄТЬСЯ В УСПІХ ЛЯВАЛЯ

ВАШИНҐТОН. — Кордел Гол, секретар стейту, заявив на своїй пресовій конференції, що він сумнівається в це, чи французький нарід піде за Лявалем на беззастережну співпрацю з Німеччиною. Одначе Гол ограничився лиш на тому, не хотячи очевидно давати жадних коментарів про Францію аж доки не поверне американський амбасадор Лейгі з Віші.

„ВІЛЬНІ ФРАНЦУЗИ" КРИТИКУЮТЬ РІОМСЬКИЙ ПРОЦЕС

НЮ ЙОРК. — В „Космополітен Опера Гавз" відбулося у вівторок віче „вільних французів", на якому промовці гостро скритикували відомий процес Блюма та Делядіє в Ріом. Поль Вейл, б. близький співробітник Леона Блюма в його „народнім фронті" відчитав заяву Блюма, яку б. премієр Франції мав відчитати на самому процесі в Ріом. Генрі Торез, відомий французький адвокат (який між іншим обороняв вбивника Петлюри, Шварцбарта), промовляв теж на вічу.

ПОКЛИЧУТЬ 16,000 ЛІКАРІВ ЦЬОГО РОКУ

ВАШИНҐТОН. — Пол МекНот, голова мобілізаційної комісії, заявив, що в пляні уряду є покликати до війська 16,000 лікарів та 3,000 дентистів ще до кінця 1942. року. Одначе ця мобілізація відбудеться в такий спосіб, щоб не о-слабити медичної структури в цивільному житті.

АМЕРИКАНСЬКА МАРИНАРКА МАЄ КОМАНДУ НА ПОЛУДНЕВОМУ ПАЦИФІКУ

ВАШИНҐТОН. — Нова Зеляндія буде включена до команди Полудневого Пацифіку, на чолі якої стоятиме вищий американський старшина та який буде брати прикази від адмірала Німіца, начального команданта американської фльоти на Пацифіку. Це значить, що Нова Зеляндія не буде безпосередно підпорядкована ген. МекАртурови, хоч між Австралією та Новою Зеляндією будуть якнайтісніші звязки. Доносять також, що Тихо-Океанська Воєнна Рада розглядає можливість створення двох нових оперативних баз на Південному Пацифіку, які будуть під загальним командуванням адмірала Німіца. Одною з тих зон буде полоса на північ від рівника, з виключенням Аляски, яка евентуально буде під окремою командою.

МЕКАРТУР ПОЧИНАЄ ПОВІТРЯНІ РЕЙДИ НА ВОРОГА

АЛІЯНТСЬКА ВІЙСЬКОВА КВАТИРА Австралія). — Воєнний комунікат ген. МекАртура дає перегляд операцій за минулий тиждень, з якого видно, що аліянти вже почали офензивні діяння проти ворога, хоч ще в малій пропорції. Комунікат ч. 1. доносить про повітряні рейди Обєднаних Держав на такі обєкти заняті ворогом, як Нідерляндська Східня Індія, Нова Британія, Нова Ґвінея та Филипинські Острови.

ДВА НОВІ ЗАТОПЛЕННЯ НА АТЛЯНТИКУ

ВАШИНҐТОН. — Морські власти подають, що ворожі субмарини затопили на водах Атлянтику один малий американський торговельний корабель та один норвезький тенкер. З американського корабля врятувалося 39 членів залоги.

ЯПОНЦІ В БУРМІ ЗАЗНАЛИ НЕВДАЧ

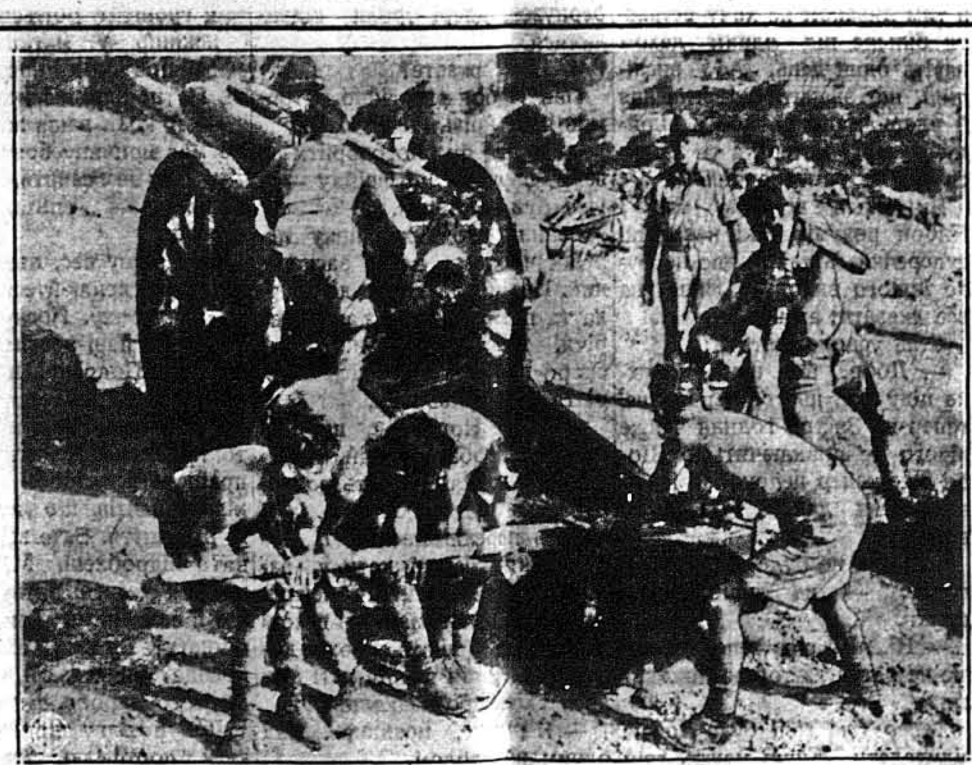
ЛОНДОН. — Китайські війська, під проводом американського генерала Стилвела, завдали японцям поважний удар. Вони не лиш, що спинили дальший поступ японців в околицях міста Єнанґюнґ, але своїм протинаступом розбили японців і відкинули їх на чотири милі взад. Тим протинаступом китайські війська увільнили сім тисяч бритійського війська, яке було майже окружене японцями. Китайські звідомлення говорять, що бритійські війська, які кілька місяців знаходяться в безнастанних боях і не мали майже хвилини спочинку, тепер відійдуть на певний час на спочинок.

ЗНОВ ЧУЖІ ЛІТАКИ НАД ЯПОНІЄЮ

ТОКІО (Через радіо). — В японських правлячих колах далі спантеличення. Вони далі не знають, звідки вилітають американські літаки, щоб бомбардувати японські міста. Японці почали підозрівати, що вони вилетіли з совєтської території. Але совєтський уряд це рішуче заперечив. Минулого дня над Японією знов появились чужі літаки і змусили людей ховатись до сховків.

СОВЄТИ СТЯГАЮТЬ ВІЙСЬКА

КУЙБИШІВ. — Совєтська військова команда посилає маси свойого війська на фронт. Завданням того війська далі вести сильну офензиву проти німців, ще заки висхне під ногами ґрунт. Совєтська стратеґія полягає в тім, щоб теперішньою своєю офензивою так ослабити німців, щоб вони не здужали виконати своєї плянованої весняної офензиви. Ті резерви, які німці тепер стягають на фронт, совєтські війська змушують витрачувати зараз.

ОБОРОНЦІ.—Зоглядy на зростаючу небезпеку японської інвазії Австралії, австралійці приспішують оборонні роботи. На світлині, австралійські вояки укладають на позицію важку далеконосну гармату на побережу Австралії. Беріг стережуть війська вдень і вночі.

АМЕРИКАНСЬКА ПОВІТРЯНА СИЛА ЛУЧИТЬСЯ З АНГЛІЙСЬКОЮ

ЛОНДОН. — В достовірних колах говорять, що американські бомбовики, зокрема відомі американські „повітряні фортеці", починають в щораз більшій скількости напливати до Англії і там творити реґулярну американську повітряну силу, заряджувану американськими пільотами. Вже в короткому часі, говорять ті кола, американські повітряні фортеці зачнуть разом з англійськими бомбовиками бомбардувати Німеччину і заняті німцями території. В той спосіб Англія стане одним з найбільших повітряних баз Обєднаних Держав. Про ті спільні наїзди натякнув перед своїм відїздом до Америки сам начальний вожд американської армії, ген. Маршал. Він сказав, що в короткому часі американська повітряна сила дасть себе відчути на всіх світових фронтах.

НА БАТАНІ БРАК БУЛО ХАРЧІВ І ЗБРОЇ

МЕЛБОРН. — До Мелборн прибув один американський журналіст, Нет Флойд, який підчас перебування разом з американськими військами на Батані і якого недавно американські бомбовики, що бомбардували Филипини, забрали з собою назад до Австралії. Він розказав, що вояки на Батані бились знаменито і якби мали більше харчу і зброї, то були б оборонялись далі. Але харчеві пайки були такі малі, що цілковито вибивали людей з сил. Також мало було зброї і амуніції. Зокрема брак було літаків. Ціла залога мала лише чотири приношені літаки, які довозили з укритих місць медикаменти, а теж один раз з великим успіхом бомбардували японські кораблі. Люди мали на умі лиш дві справи, говорив Флойд — „чав", себто їду і літаки.

НІМЦІ РОЗСТРІЛЯЛИ 20 ЦИВІЛЬНИХ ЛЮДЕЙ

ВІШІ. — Німецькі окупаційні власти розстріляли в французькім порті Сен Назер 20 закладників. Вони веліли префектови поліції вибрати 20 осіб з поміж арештованих до розстрілу, а коли той відмовився вони самі їх вибрали. Німці погрожують, що вкороції ще 80 застрілять, коли не знайдуться справники, що висадили з шин військовий поїзд. По цілій Франції, вкупі з приходом до влади Ляваля, слідні з одного боку терористичні виступи, а з другого боку безрозбірні розстріли німецької влади. Німці погрожують, що з міста Сен Назер вивезуть одну тисячу осіб на схід Европи.

ПОМЕРЛА ЖІНКА АДМ. ЛЕГІЯ

ВІШІ. — В шпиталі в Віші померла пані Легі, жінка теперішнього американського амбасадора до Франції, адмірала Легія. Вона була тяжко хора і перейшла операцію, яка закінчилась смертю. Внаслідок її хороби амбасадор не міг відразу виїхати з Франції, як тільки президент внаслідок політичних перемін в Франції його відкликав.

ҐЕН. ВЕЙВЕЛ ПЕВНИЙ ЗА ІНДІЮ

НЮ ДЕЛЬГІ. — Начальний вожд військ Обєднаних Держав в Індії, ґен. Вейвел, заявив, що він має повну надію, що Індію можна буде врятувати перед японцями. Японські сили вичерпуються, а бритійські зростають. Особливо зростає бритійська морська сила в Бенгальськім заливі. Та сила вкороції виженe звідтам японські кораблі і тоді Індія буде безпечніша. Але тепер не треба виключати, що японці пробуватимуть десь на котрімсь індійськім побережжі висадити війська.

ҐІТЛЕР ПРО ЗИМУ

БЕРН. — Виголошуючи промову в цілі заохочення цивільного населення до даток на Червоний Хрест, Адольф Ґітлер заявив, що найтяжчим ворогом німецької армії були навіть не ворожі вояки, тільки зима. З нагоди його уродин прислали йому ґратуляційні депеші: італійський король, Мусоліні, маршал Петен, Франціско Франко, адмірал Горті і д-р Еміль Гаха.

ЗАХОДИ ЛЯВАЛЯ

ЛОНДОН. — Бритійські кола є тої думки, що першим завданням, припорученим Лявалеви з боку німців, буде викликати в світі таке переконання, що Англія є перфідна і зрадлива, як союзник. Він пробуватиме вбити клина поміж Англію і Совєти. Але відносини англійсько-совєтські в теперішню пору дуже добрі. Не треба виключати, що крім мілітарного союзу, який тепер існує поміж обома краями, наступить сталий мирний союз. Замітним фактом є, що адмірал Дарлян в своїй недавній промові уважав за відповідне підкреслити, що він підлягає безпосередним приказам маршала Петена, а не премієра Ляваля.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ВЕСНЯНА ГРА ГІТЛЄРА Й ЛЯВАЛЯ

Факт, що по всій Америці часописи пишуть передовиці про прихід Лявaля до влади в Франції, є передовсім пригадкою на те, як це важно, щоби ми розуміли ясно й повно значіння тої події.

Очевидно, що при розгляді цеї події треба звернути увагу передовсім на слова самого Лявaля. Та з того ще не виходить, що ці слова треба брати за повну й не підмішану правду. Знаючи Лявaля як старого лиса, який уважає, що брехня це найкраща політика, якраз треба вистерігатися перед такою помилкою. Можна згори сказати, що реальний погляд на справу вимагає, щоб їх узяти за брехню, і тому дивитися на них треба лише на те, щоби вгадати, яке враження хоче він своїми словами викликати.

Ця ціль виразна, як ніс на його обличчу. Він хоче викликати в Франції враження, що кооперація французів з німцями це одинокий засіб урятувати французьку державу. Що так не є, цього відай доказувати не треба. Що це лише поза політичного запроданця Франції, це певно відомо кожному. За політикою нібито рятування Франції криється дрібний шкурний розрахунок нікчемного політикана, що нездібний ні на розвязку важливих питань французької політики ні на одрібочку жертвенности для того краю, що його він нібито рятувати збирається.

Як можна вносити з уривкових донесень про настрої французького народу зприводу цеї переміни, вони зовсім не є в користь Лявaля. Як можна припустити, німецький уряд не дурить себе щодо цього. Тому це й ставить питання: що заставляє націстів іти на таку ризиковну умову з того роду політичним банкротом? Звичайне пояснення для цього факту находять газети в важливому стані націстичної справи. Перед націстами стає в щораз яснішій формі примара подвійного фронту. Надії на ліквідацію східного фронту не здійснюються. Врочисті запевнення про це збоку Гітлєра вже всіми розкриті як чисте одурювання німців. Непокінчена війна на сході Европи немовби запрошує Обєднані Держави до офензиви на заході Европи. Навіть серед британців, які будьщобудь поносили би головний тягар такої офензиви, підносяться щораз сильніщі домагання такого підприняття. Зрештою, найелєментарніші засади воєнної тактики радять зараджувати на небезпеку офензиви збоку ворога офензивою проти ворога.

Знає це добре Гітлєр, і тому то німецькі окупаційні війська по ріжних краях західної північної Европи починають зраджувати таке зденервовання. І тепер на цю тактику заповідженої офензиви Гітлєр пробує найти зараду в мирній офензиві, а цю він пробує перевести при помочі Франції, котра будьщобудь має найбільше симпатій в Англії й в Злучених Державах. З розкриття цеї тактики Гітлєра можна відразу зробити висновок, на скільки Гітлєр має шанси на удачу.

Щоб Не Потерпіла Свобода Преси

Приходять тяжкі часи і на пресу. По правді вони вже наступили, коли брати під увагу матеріяльні обставини, а зокрема те духове напруження, з якими получена журналістична праця в такі відповідальні часи як теперішні. Та тепер приходиться брати під увагу ще одну річ, що є дуже делікатної натури, бо звязана з такими нашими правами, яких ми ніяк не хотілиб дати нарушити. До тих прав належить, між іншим, свобода преси. Це така важна свобода, що її лякається нарушувати кожний, що взагалі дорожить свободою, що хоче жити на волі. Бо нарушивши ту свободу, вже не тяжко нарушувати інші. А що це означає, бачимо найкраще по теперішніх диктатурах, де вже нема ніякої свободи преси.

Це все правда. Та не забуваймо, що ми є у війні, а в воєнних часах нерозважна преса може наносити краєви багато шкоди і руйнувати те, що здобувають ті, що віддають за край своє життя. Це відноситься не тільки до передавання новин, що можуть придатися ворогови, але й до статтей, що поширують недовіря до уряду чи воєнного проводу. Шкодять і ті, що ширять дефетизм і підкопують запал до боротьби, як непотрібної, непожаданої, чи безвиглядної. Поле для ось такого писання є таке широке, що замало в статті навіть місця на те, щоб усе те як слід розяснити. Та якби не розяснювати, головне тут те, що треба в такі критичні часи як воєнні заставити пресу бути дуже обережною. А видно, що так не є, коли та справа станула тепер перед урядом. Так є, що урядові чинники дають до зрозуміння, що коли самі редактори цього не схочуть розуміти і до цього застосуватись, то наступить примусова цензура. Вона вже навіть булаб заведена, якби не те, що президент Рузвелт тому досі опирався, маючи довіря до патріотизму редакторів. Президент припускав, що самі редактори добровільно наложуть на себе цензуру, себто, що добре вважатимуть, щоб своїм писанням ніяк не шкодили змаганням краю віднести над ворогами перемогу.

Справа та мається тепер так, що вже скінчився для преси реченець проби. Значить, що відтепер не буде для преси вже ніякого виправдання, коли вона передаватиме далі щось такс, що допомагає ворогам нашої держави, чи ослаблює воєнні змагання. Якщо преса це зрозуміє, то, очевидно, уряд залишить її в спокою. А як ні, то буде заведена примусова цензура.

Для преси, що видається не-англійською мовою, ось ті остороги уряду мають ще більшу вагу. Як бачимо, вже зачався на неї з ріжних боків наступ, що змагає до того, щоб ту пресу цілковито зліквідувати. А щоб таке не наступило, треба чужомовній пресі бути тепер особливо уважною, щоб нерозважним писанням не давати нікому притоки думати; що вона ставиться ворожо чи байдуже до тої справи, щоб Америка ту війну виграла і віднесла цілковиту перемогу, бож тільки така перемога забезпечить Америці дальшу світлу будучність.

Ми це добре розуміємо і від літ стараємось до цього вповні застосовуватись.

Генерали, Що Без Віри в Перемогу

В часі, коли в цілому світі тепер обертається біля війни і того, що несе весна, вартує запізнатись з тим, що думає про вигляди Німеччини на перемогу Отто Штрасер, бувший співробітник Гітлєра і добрий знавець німецьких відносин.

Як знаємо, Злучені Держави вже давно рішені вести війну, не оглядаючись на кошти і час, так довго, поки не буде знищений гітлєризм. Очевидно, що таке рішення добре відоме Гітлєрови і тим, що є у проводі німецької армії, себто німецьким генералам. Та тут іде про тих останніх. Що вони думають про вигляди Німеччини на перемогу?

Це готово бути для многих деякою несподіванкою, коли почують, що самі німецькі генерали, по всіх своїх успіхах і перемогах, не мають ніякої віри в те, що Німеччина могла остаточно цю війну виграти. Ось таке доказує Отто Штрасер, що знаменито визнається не тільки в воєнній і політичній ситуації, але теж добре знає структуру німецької армії й духа. Він теж знає головних німецьких, військових і цивільних, з особистого знакомства.

Штрасер пригадує, між іншим, „чистку", яку Гітлєр переводив минулої осени серед генералів, а яка викликала всюди численні й ріжнородні коментарі. З тої „чистки" вже можна було пізнати, що між німецькими генералами і Гітлєром є якісь тертя чи непорозуміння. Отже вони є. Та є це ріжниці між націонал-соціялістичною партією і прусько-юнкерською. До тої останньої, що не є партією у властивім того слова розумінню, належить подавляюча більшість і теперішніх німецьких генералів. Це представники порядку, який був ще за давнього кайзера і передтим. Ця каста вміла знаменито використати демагогію нацистів і піти їм на руку на те, щоб у слушному часі знову перебрати цілу владу в свої руки, себто в руки пруського юнкерства.

Знамене те, що Штрасер каже, що німецькі генерали були рішучо противні наступови на Москву. Вони, каже Штрасер, надто досвідчені в військовому ділі, щоб не бачити, що з цього вийде. Тому не хотіли перебирати відповідальности за такий воєнний крок, який, на їх думку, мусів бути невдачним, а за який, як відомо, взявся сам Гітлєр і який скінчився катастрофою. Генерали воліли, щоб за невдачу відповідала націонал-соціялістична партія. Так є, що тепер далі іде в Німеччині боротьба за те, хто має пропасти: пруське юнкерство чи націонал - соціялістична партія. Кожне з них, каже Штрасер не дбає властиво про саму Німеччину і її долю, а тільки про своє власне існування. І це треба мати на увазі, бо саме те розколює Німеччину в самій її середині.

Далі подає Штрасер, що німецькі генерали є великими реалістами і як такі добре знають, що Німеччина не може цеї війни виграти. Їхній розрахунок полягає в тому, щоб добитись якнайскорше мира. І то в такому часі, коли німецькі армії ще цілковито не програли, а властиво, коли вони ще відносять перемоги, бо тоді, як вони думають, ще можна буде якнайбільше вторгувати.

Штрасер каже, що генерали свідомі того, що Англія і Америка є головно проти націзму і Гітлєра. Тому генерали в даному моменті цілком певно погодяться на те, щоб жертвувати Гітлєром і націонал-соціялістичною партією, як щоб таким робом можна було замиритись з Обєднаними Державами, згл. з Англією і Злученими Державами. Та, очевидно, вони будуть старатись, щоб те замирення було таке, щоб пруське юнкерство могло бути далі у проводі Німеччини.

Генерали є тої думки, що це їм вдасться. І з цього боку, як це представляє Штрасер, требаб глядіти на ріжні мирові пропозиції, що будуть виходити з боку Німеччини. Та важне в тому те, що Штрасер перестерігає Англію і Злучені Держави перед того роду замиренням.

Штрасер каже, що пруські юнкри, яких головним представником є тепер генерал Федор фон Бок, є дуже зручні політики. Це природне, бо вони віддавна були у проводі й знають, як кермувати почуваннями німців. А крім того мають всюди своїх симпатиків, зокрема на ріжних відповідальних місцях. Далі Штрасер підкреслює, щоб памятати, що те, що Гітлєр і його партія зросли в силу, треба приписати тому, що в рядах партії й між прибічниками і дорадниками Гітлєра були від самих початків пруські юнкри, що відразу зорієнтувались в тому, що з націстичного руху можна викресати велику силу. Ось ті пруські юнкри переходили в розвою нацизму ріжні прикрі переживання, але ніколи не здавали своїх позицій. Вони ненавиділи нацизм, але годились з ними щодо цього, що Німеччина (в їхнім розумінню — пруське юнкерство) повинна володіти над цілою Европою, а через Европу над цілим світом. На Гітлєра гляділи ті генерали далі як на „капраля", але такого, що їм користний і потрібний. І тому є при ньому. А Гітлєр, хоч це знає, потребує тих генералів, щоб здійснити свої пляни.

Усе те видвигнає Штрасер на те, щоб звернути увагу провідним колам в Англії й Злучених Державах, щоб вони не зробили помилки і не погодились з пруськими генералами, як вони зложать зброю, очевидно коштом Гітлєра і націонал - соціялістичної партії. Штрасер каже, що пруські юнкри є гірші й небезпечніші від Гітлєра і нацизму. Він побоюється, що Англія й Злучені Держави готові попасти під вплив Росії й бути поблажливими супроти німецьких генералів і прусько - юнкерської сили, як тільки знищиться Гітлєра і нацизм. А це може бути, згідно з Штрасером, тому, що німецькі генерали і пруські юнкри завжди були і є тепер проти війни Німеччини з Росією. Це, каже Штрасер, добре знає сам Сталін. І тому він, у розмові з Гопкинсом, як це сам Гопкинс потім написав, звернув усю свою ненависть в бік Гітлєра, а не німецького народу, ні німецького генерального штабу. Сталін, пише Штрасер, є тільки проти Гітлєра, бо знає, що пруські юнкри не є проти Росії, а Сталінови іде тільки про Росію. Та в тому і небезпека, каже Штрасер. Бо можна знищити Гітлєра і гітлєризм, але це не буде справжньою зміною, коли при владі далі останутъ пруські юнкри. За 10 чи 20 років настане знову те саме. І треба буде знову Европі кріватитись, а то може й цілому світови.

Провідниками Німеччини, пише Штрасер, є нині на полі бою пруський юнкр фон Бок, а на дипльоматичному такий як фон Папен. Як один так і другий працюють на свої лади над тим, щоб довести Німеччину до замирення. Вони ніяк не хочуть війни з Росією і з нею зараз замирилисяб. І також замирилисяб теж і з Англією, якби тільки вона їх не чіпала, а обвинувачувала у всьому тільки Гітлєра і нацизм. А якби ті юнкри принесли Німеччині мир, то, каже Штрасер, німецький нарід, що так дуже перетомлений війною, певно з ними погодивсяб. Та це, каже Штрасер, не булоб для Европи і світа ніяким замиренням. Як тільки пруське юнкерство, кінчить Штрасер, не буде цілковите знищене разом з нацизмом, воно знову пануватиме в Німеччині й знову зачне пробувати розтягати своє панування і над Европою, як воно це досі робило й чим спричиняло стільки нещасть для німецького народу, Европи і світа.

Мурин Героєм в Перл Гарбор

Три роки тому один 19-літній нігерський хлопець, Дорі Миллер з Вако, Тексас, вступив до американської фльоти. Коли його приймали на службу, він казав: „Я маю бути добрим вояком".

Пару днів тому секретар фльоти Френк Накс відзначив того 22-літнього вояка:

„За особливе привязання до обовязків, надзвичайну відвагу та недбання за свою власну безпеку підчас нападу на Перл Гарбор, на Гаваї, 7-го грудня 1941 року. В часі нападу він був біля свого капітана на містку. Не зважаючи на вороже бомбардовання, стоячи перед сильним вогнем, він допоміг перенести свого капітана, смертельно раненого, в безпечніше місце. Вернувся, схопив кулемет та стріляв, доки не дістав наказ залишити місток".

Миллер вже був героєм, доки довідались про його імя. Преса й радіо говорили про його вчинки з самого початку, але могли говорити про нього тільки як за „незнаного героя нігра".

Внедовзі після Перл Гарбор Дорі Миллер писав своїм родичам в Тексас, що він живий. „Ці чорні хмари минуться", писав він, „і я все ще буду на сонячнім боці. Я чекав того і воно сталося, але зі мною все гаразд". — (Фліс).

ВІСІМДЕСЯТКА.—Чарлс Еванс Гюс, спенсіонований начальник найвищого суду Злучених Держав, відсвяткував оноді 80. уродини. Він був колись губернатором стейту Ню Йорк та кандидатом на уряд президента. Він став начальником суду в 1930. році й пішов на пенсію минулого року.

А. Ґатольм.

Золото з Паперу

(2)

— Даруйте, що перешкоджую вам при їдженню. Ось тут мельдункова карта — все в порядку. Та ще щось, — говорив далі — маю дуже дорогоцінні папері й різьби. І коли я дома, мушу їх сам замикати в шафу. В кімнаті сам буду спрятувати — не сердьтеся з тієї причини. Моє повазання! — І двері зачинилися.

— Бачиш, то гарний чоловік, — сказав Оляф. — Не будеш із ним мати ніякого клопоту. Та чекай, що там написано?

— І обоє нагнулися над мельдунковою картою.

— Аґе Норбольк, інжинір із Копенгаґена, 36-літній.

А вже пані Фреда мала дивне прочуття. Які би то були важні папері? Навіть у кімнату не вільно. В своїй власній хаті. Тепер, коли стільки говорять про шпіонів! Інжинір? Може рисує пляни стокгольмських твердинь для якоїсь країни, неприятельської держави.

З дня на день ставала чимраз неспокійніша. Той субльокатор виходив із хати пізно вечором, а вертався рано. Потім сидів цілий час у хаті. З його кімнати чути було нераз якісь дивні звуки, ніби удари якоїсь дивної машини. Може то якийсь анархіст, що робить пекольні машини, щоби одного гарного дня все вилетіло у воздух.

Рада була знати, чим займається той чоловік.

— Оляфе, сказала одного дня до чоловіка — нині пан Норбольк вернувся у хату. Цього я більше не хочу. З тим чоловіком щось не в порядку. Вважай, щоби нам іще поліція не прийшла в хату. Навіть дірку від ключа заслонив.

— Що мене обходить, що він робить? Про мене може він, коли хоче, навіть підробляти гроші — мені всеодно. Комірне заплатив — отже кімната його.

— Я тобі звертаю увагу, що з тим диваком не хочу оставатись більше під одним дахом навіть один день. Або вислідиш, що значить це тикання й удари машини, або я відійду до моєї матері, а ти лишишся сам із тим злочинцем.

Як кожен чоловік, так і Нибон розумів такі ненадійні суперечки. В такий час не було іншого виходу, лише на все сказати: амінь.

Став успокоювати її:

— Добре, вже нині вполудне піду до нього. Вполудне, тепер ні. За три години чейже нічого не приключиться. Щоби вже тепер непокоїти інжініра, так далеко Оляф не впав.

— І так не буде нічого, — додав, — це лише дурні думки.

— Ні, ні, зараз тепер, інакше не остану з тобою ні хвилини.

Тепер уже годі було довше відкладати. Жінки мають свій власний розум. Оляф пішов зараз і застукав у двері віднайменої кімнати. Всередині було дійсно дуже дивно. Однномірний стукіт. Застукав іще раз. Вкінці стукіт устав і почулися кроки. Ключ двічи обернувся, двері трохи відхилилися.

— Що бажаєте?

Пан Нибон енергійно встромив ногу крізь малий отвір.

— Я рад би поговорити з вами, даруйте, що ввійду — й уже був у кімнаті.

Інжинір стояв хвилинку перед Нибоном наче заскочений. Потім прискочив до бюрка та поклав аркуш паперу на річи, що там були. Оляф скоро побачив іще якісь папері та дві скриньочки.

— Пане Норбольк, що ви поправді робите в цій кімнаті? Моя жінка вже геть розхорувалася від неспокою. На смерть перелякалася тим, що тут вічно якісь стукоти в вашій кімнаті. Мусите пояснити нам ваше дивне заняття в ночі та за дня. Я ніяк не можу дозволити, щоби в моїй хаті ділялися якісь протизаконні річи.

— Я рисую, працюю... над одним винаходом.

— Та над яким? Моя жінка боїться, чи ви припадково не анархіст і чи не робите пекольних машин. А може ви підроблюєте гроші?

— Так! Ваша жінка того боїться? Анархіст — фальшівник грошей? Боїться мене?

Інжинір у мягких ходаках перейшов кілька кроків по хаті. Потім нараз пристанув.

— А коли ваша жінка дійсно має причину боятися?

— Що це значить, пане Норбольк? — спитався Оляф строго.

— Прошу вас, пане Нибон, лише не хвилюйтеся. Сядьте на хвилиночку. Послухайте мене. Ваша пані зовсім не помиляється. Поправді, я ні шпіон, ні анархіст, одначе гроші роблю собі сам. Не думайте, що то так легко. Я тяжко мушу працювати, щоби заробити кілька центів, що мені потрібні до життя. Зате вони знаменито підроблені. Маєте може ще тих десять пятьокоронівок, що я вам ними заплатив за кімнату? Ви вже їх видали, правда? Бачите, всі десять були мого виробу. Дивіть тут.

Добув одну десятькоронівку з портфелю, другу взяв зпід паперу на бюрку.

— Чи бачите яку ріжницю? Одна є правдива, друга моя. Це моєї роботи! — сказав гордо інжинір і нагнувся до асекураційного аґента. — Предкладаю вам приступити до спілки.

— Щоби я приступив до спілки! Чи ви збожеволіли! Я піду на поліцію! Фальшівник грошей в моїй хаті! То страшне!

— Чекайте хвилиночку, пане Нибон! Подумайте, що в усій тій справі нема нічого небезпечного. Я фабрикую банкноти, я їх виміняю і вам приношу правдиві. Ніякої більше журби не маєте, а жити можете весело й приємно. Призбираєте грошей, правдивих грошей! Ніхто не довідається. І як? Таж і ви не запримітили, що гроші, які я вам дав за кімнату, фальшиві. Чомуж не хочете? Абож то ваші доходи, як аґента, такі великі?

— Та, а що я мав би при цьому робити? Може скривати вас перед поліцією? І коли ваша праця така тяжка, що ви ледви пробиваєтеся крізь життя, як ви самі признались?

(Кінець буде).

НА РІЖНІ ТЕМИ

ХТО ВІДПОВІДАЄ?

У своїй публичній заяві про журнал „Сошел Джостис", що його недавно тому почтовий уряд заборонив розсилати почтою, о. Коклин приймає повну відповідальність за журнал. Каже при тому, що він не є його видавцем, редактором ні власником, але приймає відповідальність за нього, бо його „контролює".

О. Коклин каже, що він впливав на видавництво морально. Це признання підносить правне питання: на стільки такий вплив робить людину відповідальним за ґазету?

НЕМА МОНОПОЛЮ.

Каже „Р. М.", що литовський часопис у Бостоні „Дарбінікас" виступив з передовицею, в котрій писалося між іншим:

„Комуністи домагаються в пресі й на вічах, щоби уряд арештував і увязнив о. Коклина. Це домагання комуністів і атеїстів скидається на домагання ворогів Бога 1942. років тому. Домагання атеїстів арештувати о. Коклина не є нічим іншим, як домаганням починати переслідування католицької церкви й її провідників".

Очевидно „Дарбінікас" не сподівався того, що департамент судівництва почне доходження проти „Сошел Джостис" і о. Коклина та що цим самим „Дарбінікас" поставить в одно решето комуністів, атеїстів і американських урядників судівництва. Його представлення справи в такому світлі, немовби виступ проти о. Коклина був переслідуванням католицької церкви, є лише додатковим доказом, що на глупоту ніяка нація монополю не має.

ДЕЖ ВИ БУЛИ ДОСІ?

Нюйорський посадник Ля Ґвардія признався публично, що він відмовився дати припоручення пятьом організаціям, що заявляють своє глибоке зацікавлення мешканцями дільниці Гарлему (видно муринами). Відмовився припоручити їх тому, бо вони існують уже багато літ, а „бідними людьми в Гарлємі" зацікавилися аж тепер.

Чому саме тепер? — питається посадник. Видно, що з приходом війни люди не хочуть так легко давати на громадські справи, як давали передше, і тому організації мусять виказувати живе зацікавлення живими справами.

Що робити з такими організаціями? Ля Ґвардія радить: Просто спитайтеся їх, що вони робили досі? Де вони були до того часу?

НОВІ ЧАСИ — НОВІ ЗВИЧАЇ.

Один міський судя в нюйорській дільниці Квінс віднісся до залізничої спілки Лонг Айленд, щоби вона вставила коло своїх стацій поруча для біциклів.

Він каже, що тисячі людей, що живуть у підміських місцевостях, тепер уживають біциклів для їзди до стації.

І ось маємо історію комунікації: Колись люди їздили кіньми. Навіть як залізниці стали звичайним засобом комунікації, люди їздили на стацію кіньми й коло стацій мусіли мати пристановища для коней. Як замісць коней прийшли авта, залізничі підприємства старалися дати коло стацій пристановища для автів. Тепер з війною закидають авта, заводять ровери, і стації повинні би дати приміщення для роверів.

ВОЄННА ЇДА.

Від приступлення Америки до війни, американський уряд почав присвячувати багато уваги поживі. Звісно, дивився за тим, щоб люди ощаджували поживу, але при тому їли стілки, кілько треба для удержання здоровля й сили.

Тепер уряд перевів розслід над тим, як люди сповняють припоручення уряду щодо їди. З висліду цих розслідів, роблених у місті Савт Бенд, у стейті Індіяна, виходить, що населення краю властиво ще дуже мало звертає увагу на урядові поради про їду. Лише дуже невелике число родин дивиться, щоби їсти те, що уряд признає необхідним для здоровля й сили.

Зрештою тому не можна дуже дивуватися, коли взяти під увагу факт, що люди привикли дивитися на поживу як на свою особисту справу, до якої всякому іншому засі мішатися. До того ще кожний своїм вихованням розположений любити певну поживу та не любити іншої. Що з того, що уряд каже, що є вісім пожив, які кожна людина „мусить" споживати, коли в його родині ніхто таких страв не „мусів" споживати, щоби жити й працювати?

ВІД СОЮЗНИКІВ.

Як уряд пробує навчити мешканців краю нових, а розумних звичок у справі їди, приватні організації показують людям во життєві досліди інших народів. Помагає при тому війна. Ось у Рокефелерівськім Центрі в Ню Йорку влаштовано в Музею Костюмової Штуки виставу 50 традиційних одінь азійських народів, головно корейців і ґіндусів.

Ціль виставки показати американцям, як інші народи ощадно вживають сукна.

Якби так зробити подібну виставу в звичайний час, певно найшлося би лише мало людей, готових приняти життєвий досвід інших народів у справі одежини. Та в воєнний час багато американців подумає про себе як про патріотів, коли вони звернуть увагу на одіння народів, котрі або вже є союзниками Америки, або могли би ними бути.

А ЩО БУДЕ ПО ВІЙНІ?

Написав француз Рауль де Русі де Саль книжку "THE MAKING OF TOMORROW", в котрій пише й про теперішню війну й про мир, що має наступити по війні. Питання мира має, на його думку, вирішити: чи світом мають правити в грубий і глупий спосіб сліпі сили народів, чи може люди й народи мають правитися розумом, критикуючи себе взаємно й поправляючи один одного?

Сполука поправлювання одного одним з критикою дуже замітне: як може світ поправлятися, коли в ньому один одному не признає права критикувати?

У нинішні дні, коли провідники малощо не в кожній партії стараються розбудити в людях пристрасти, упередження, автор хоче навернути людей наново до розваги, холодної застанови й спокійного розсліду.

ПОЛІТИК?

Де Саль говорить очевидно й про Гітлера. Та не признає його великим політиком. Властиво не признає зовсім ніяким політиком. Для нього Гітлер просто не думає поняттям політики, але поняттям віри в чорта.

Можливо, що це власне й було основою доспіху Гітлерової демагогії: Може німці й справді бачили чортів у тих усіх силах, в котрих чорта бачив Гітлер.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

БРОНКС (НЮ ЙОРК).

Участь в патріотичній маніфестації на „Меморіел Дей".

Традиційний, щорічний похід населення Бронксу 30-го травня у „Меморіел Дей" цього року має стати великою патріотичною маніфестацією в пошану давних героїв, що виборюли свободу Америці та героїв нинішнього дня, що кладуть свої голови по усему світу за внеслі ідеали вільної землі Вашинґтона. В маніфестаційнім поході візьмуть участь всі національні групи, як окремі одиниці під власними знаменами.

Так само й українське населення Бронксу вважає своїм патріотичним американським та українським обовязком взяти у тім святі як найчисленнішу участь зорганізованою громадою.

Щоб нарадитися над переведенням того пляну в життя Тимчасовий Комітет скликає українських громадян Бронксу на нараду в неділю, дня 26. квітня б. р. о годині 3-тій пополудні до дому при 1291 Вашинґтон евеню та ріг 169-тої вулиці.

Участь обовязкова для кожного громадянина, що дорожить американською землею та добрим іменем українського народу. Наша організованість буде свідоцтвом громадянської зрілости американців українського роду.

ЗА ТИМЧАСОВИЙ КОМІТЕТ:
В. Закалужний, д-р М. Чубатий, В. Морозович, П. Чорнюк.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Звідомлення і заклик від Українсько-Американської Централі в місті Ню Йорку.

Кілька слів, до всіх тих українців і українок міста Ню Йорку і околиці, які в березні 1941. р. записалися в члени вище згаданої організації і з нетерпеливістю ждали звідомлення з діяльної праці тоїж організації. Та за минувший рік не було більшої чинної праці, як кілька сходин екзекутиви; і при кінці року 1941. ще одні загальні збори. На тих зборах, по звідомленню з діяльности згаданої організації, мали вибрати новий уряд. З браку часу і нерішучости загальних зборів не вибрали нового уряду, а вибрали 25 делеґатів з усіх українських організацій міста Ню Йорку і з тих делеґатів вибрали на слідуючих зборах новий уряд. Такий вибір повторювався два рази. І все з браку згоди не було чинности. А особисте недомагання і непорозуміння не дозволили їм зробити наміченої роботи.

Аж 22. березня 1942. року, на зборах тимчасового комітету, якими провадив п. П. Сокальчук, а секретарював п. Михайло Крук, вибрали новий уряд в такому складі: голова — Микола Гаврилко; заст. голови — Петро Задорецький; рекорд. секр. — Микола Сукар; фінан. секр. — Андрій Дубас; контрольна комісія: С. Ковальчук, П. Васильків, Д. Кульчицька.

Засідання нового уряду.

Дня 24. березня б. р. відбулося перше засідання згаданого уряду. Обговорено ріжниці між ріжними уділами. Одобрено такий рід уділів, який найкраще надається для Українсько-Американської Корпорації.

Рішено негайно приступити до закорпорування згаданої корпорації і видрукування 2,500 уділів. По короткій дискусії одобрено ухвалу, що коли теперішні розходи перевищили суму готівки в посіданню касієра, то члени уряду, тимчасово покриють недобір своїми жертвами.

На днях повідомив секретаря адвокат Українсько-Американської Корпорації, що справа зачартерування нашої корпорації і друковання уділів є вже на укінченню. Отже в короткім часі будуть скликані масові загальні збори усіх членів організації та всіх українців і українок міста Ню Йорку й околиці, які цінять і інтересуються своєю будучністю і своїх дітей; як і своїми народними інституціями.

Микола Сукар, рек. секр.

СПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ

В попереднім числі „Свободи" в статті „Протиукраїнська пропаґанда", через помилку в інтерпункції, зайшла помилка в думці. Замісць: „Представники Української Републики доказували за границею, що це неправда, що їхня република наскрізь демократична...", має бути: „Представники Української Републики доказували за границею, що це неправда; що їхня република є наскрізь демократична".

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

ЩЕ БІЛЬШОГО ПОСПІХУ.—Генерал Сомервел (наліво) начальник нового бюра воєнної достави при департаменті війни, оглядає гарматні кулі в одній нюйорській фабриці амуниції. З ним формен Рой Смит. Генерал обговорює зо зарядом фабрики справу приспішення виробу літаків і амуниції, а потім промовляє у тому дусі до робітників фабрики.

З МУЗИКИ

I.

OPERA SINGER WINS APPROVAL OF AUDIENCE

Mychailo Holynsky, Ukrainian tenor appeared in recital at the Empire theatre on Saturday evening, winning the plaudits of an audience that made up in enthusiasm what it lacked in size. Mr. Holynsky, who had won many friends on his first appearance here several years ago found that he had not been forgotten.

The audience was largely made up of his countrymen, who welcomed the opportunity of hearing songs of their native land.

Mr. Holynsky, however, did not restrict himself to Ukrainian national music. He included the passionately-dramatic aria from Puccini's Tosca, When the Stars Were Brightly Shining, and the aria Improviso di Chenier from Andrea Chenier by Umberto Giordano.

AT HIS BEST

However, it was in the typically Ukrainian numbers that he was heard to best advantage...

Mr. Holynsky posses a tenor of the robust quality. He has great power, which he called on frequently and to best advantage in Barvinsky's Field of My Native Land.

Shevchenko, the Ukrainian national poet, and Franko, another poet beloved by the Ukrainians were represented. Mr. Holynsky was given frequent bursts of applause as he sang songs dealing with various phases of Ukrainian life and customs.

Ambrose Holowach, at the piano, provided artistic and helpful accompaniments. During an interval, Mr. Holynsky was presented with a vase of flowers by a dainty, petite young lady, who was rewarded with a kiss from the famous tenor.

J. O.

(EDMONTON BULLETIN Monday, April 13, 1942).

II.

ГОЛИНСЬКИЙ ЧАРУЄ СВОЄЮ ПІСНЕЮ

Така загальна опінія по концерті в Едмонтоні.

„Це вже другий раз слухаю співу Голинського і кажу вам, що як би він співав в Едмонтоні кожної суботи, 52 тижні в році, то я кожної суботи пішовби слухати його. Він прямо чарує людей своєю піснею", — так говорив один наш визначний громадянин, виходячи з концерту артиста Михайла Голинського, що відбувся минулої суботи в Емпаєр Театрі в Едмонтоні. А в неділю, то тільки й мова була між нашими людьми про спів того нашого славного оперового співака.

Кожний, що був на концерті і дві години слухав рідної і невмирущої пісні з уст найбільшого тепер нашого співака, чув, як по серці бальзамом спливає насолода, як дрожить кожний нерв в організмі.

Музичні критики, обидвох едмонтонських щоденників з захопленням описують спів Михайла Голинського.

Довшу згадку про цей концерт поміщено в слідуючому числі. Тепер хіба скажемо, що наші люди в Альберті дійсно мають одну-одиноку нагоду в життю почути співу того нашого великого мистця.

(„УКРАЇНСЬКІ ВІСТИ", 14. квітня 1942.).

ІТАЛІЯ ПЕРЕРАХУВАЛАСЬ

БЕРН. — Одна німецька ґазета в Відні приносить звідомлення з Риму, що італійський уряд перечислився щодо довготи цеї війни. Згадана ґазета наводить дослівний звіт італійського банку в Неаполю, в якім виразно говориться, що держивні власти Італії не розраховували на таку довгу війну і через те Італія знайшлась в певних економічних і фінансових клопотах.

ПОВОРОТ КРИПСА ДО ЛОНДОНУ.

ЛОНДОН. — Сер Стафорд Крипс повернув до Лондону і відразу удався до премієрської палати на наради з Вінстоном Чорчилем. На летунськім майдані його зустріли представники премієра і короля. Крипс відмовився говорити з журналістами. Як говорять поінформовані особи першим завданням британського уряду в тій справі є обміркувати рувини поміж британським урядом і індійськими провідниками.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Подаю до відома всім відділам У. Н. Союзу, що творять Окружний Союзовий Комітет, якого я є предсідником, що від 1-го травня 1942 організатор А. Маланчук буде продовжувати свою організаційну працю по відділах з нашої округи. Тому, коли якийсь відділ бажає скликати вподовж травня збори, на яких був би присутній п. Маланчук, то хай напише в цій справі до головної канцелярії У. Н. Союзу.

Д. Капітула,
гол. контрольор У. Н. С.

Леонардо з Вінчі

Здається, що нема інтелігентної людини з яких би це не було шарів суспільства, щоб не знала таких архитворів мистецтва, як „Остання Вечеря" у Міляно, як „Джіоконда" в Парижі у Люврі, як „Мадонна скель" там-же — твори безсмертні Леонардо з Вінчі, генія італійського Ренесансу. Перед найбільшим психольоґічним твором ренесансу „Остання Вечера", пересунулись в Міляно туристи з усіх кінців світу й подивляли цей твір, що невблаганно щезає зо стіни, що за сотку-півтора сотки років таки щезне.

До творів, що напевно походять від Леонардо — це Мадонна Трівульція. А ще існує ціла низка творів — між ними славний портрет Беатріче Д'Есте — що наука твердить, що це не є Леонарда, а тільки його учнів. Багато творів Леонардо позачинав і потім кидав їх у кут, а кінчили його ученики, чи наслідувачі його. Такими учениками, що — імовірно — по його рисунку кінчили твір, був Джіямплетріно, а наслідувач його упертий і послідовний був між іншими Бернардіно Люіні. Переходячи музеями Міляна, Фльоренції, Риму, Венеції, ви в творах учеників і наслідувачів Андрея Солєрі, Джіямплетріна, Больтрафія, Содоми, Дж. да Сеста, Амбр. де Претіс, Б. Люіні й ін., побачите невмирущу руку, духа Леонарда.

Дух його був вічно несупокійний. Він кидав пензлі інколи й цілі роки, щоб поринути в анатомію людини, в математику, в архітектуру, в гидротехнічні праці, в техніку воєнних винаходів, у відливання різьб, карбування грошей, які він виконав для папи Юлія II. Він покидає малювати образ на те, щоб продумувати над спеціяльною сковородою; він покидає проект якоїсь статуї і починає шкіцувати плян ідеального міста. Він усе хоче знати, все пробувати, все досліджувати, контролювати. Він глядить на краєвид, чи на людину в сонці, у тіні; він фільософує, що є краще для маляра: малювати в сонці, чи в тіні, чи в слотний день. І саме в цьому його нестійному несупокою його величність. І не диво, що його всі твори мають широчезну скалю: від найвеличавішого до ґротески, від божеського до скромних річей природи. Його рисунки — Кодіче Атлянтіко в Міляно в Амброзіяні, інші — ще багатші — в Лондоні в ґалерії Віндсор, у Парижі, куди забрав Наполеон Бонапарте й Франція й не думає віддати — студії, шкіци, це невичерпна криниця всесторонного генія.

В творчості Леонарда не найдете ніже одної нотки пацифістів: що дух людини мусить змагати тільки до мира. Де там! Ви читайте його проекти, які він подає Людовікові Моро, панові Міляна, підчас війни його з Венецією. Леонардо проектує: „Маю способи на будову мостів дуже легкого переносу; з ними можна чи наступати чи, інколи, й утікати перед противником". А ще дальше подає Леонардо такий проект: „Ще маю способи на дуже виґідні і до переносу легкі бомбарди (важкі гармати. — Ред.), — якими можна жбурляти дрібне каміння, що робило враження градової бурі..." Врешті, дочитуємось у його записках, ні більше ні менше як до проєкту танків: „...Виконаю також вози, криті і забезпечені і неприступні, які, входячи поміж ворогів із гарматами своїми, щоб не знати, яка скількість була озброєних ворогів, їх лінію проломить. А за тими возами може наступати незаторкнена піхота без ніякої перепони". Також подає проекти на способи затоплювати у воді кораблі ворожі: себто — підводні човна проектує, але це вже не для Моро, а для республики Венеції.

Приглядається летові птахи і студіює порухи крил, хвоста, голови. Ці всі докладні студії бачимо в „Кодіче Атлянтіко" в Амброзіяні у Міляно. Рисунки його студій до літака — крила, тошо — зовсім нагадують крила сучасних літаків. Більше як на чотири століття, випередив такий неймовірний винахід: літаюча людина. Не тільки: він же й подумав про легкопад. Каже він: „людина може кинутись з усякої великої висоти, не заподіючи собі тим ніякої шкоди". Над летом Леонардо думає цілими роками.

Усі думають, що далековид винайшов Ґалілей. Інші твердять, що далековид винайшов Ліпферей, а ще дехто каже, що Єнсен. Тимчасом далековид винайшов Леонардо з Вінчі і то в 1508 році. У свому „Кодіче" Леонардо записує: „...окуляри, щоб бачити місяць великим. Окуляри, що роблять „букви як шкатулки, або букви звичайні, як до друку". Цю ділянку винаходів Леонарда дослідив нещодавно оптик, професор Доменіко Арджентієрі.

Сміло можна сказати, що в науці немає ділянки, щоб Леонардо не поринув у ній. Вам здається, коли переглянете докладно життя цього генія, що малярство, різьба — це були побічні зайняття Леонарда. Він малює, але рівночасно обводить Міляно річкою Навіліо; іде до Віченци й там заступає Брамантія, архітекта при будові замку-палати; дає проекти архітектонічні на тибурій до катедри в Міляно; іде далеко в гори коло Міляно й будує воєнні фортифікації. Підчас війни Фльоренції з Пізою він, порадившись з приятелем М. Макіявелліем, відвертає русло ріки Арна від Пізи, щоб пізанців змусити піддатись. Іде до Риму і знову: минниця, карбує гроші папі Юліеві II. Усюди він є, усього пробує, усе експериментує, досліджує.

ВИМИНУВ.—Британійський кружляк виминув повітряні бомби підчас італійської атаки на Мальту дня 22. березня. На горішній світлині, бомби, здається, падуть просто на корабель. Долішня світлина показує, що бомби його не поцілили.

ГОЛОВНИЙ ДУХОВНИК АМЕРИКАНСЬКОЇ АРМІЇ

Головним Духовником американської армії, якому підлягають майже дві тисячі релігійних дорадників старшин та вояків, є бриґадир ґенерал Вилієм Р. Арнолд, католицький священик. Він є не тільки першим католицьким священиком, що став Головним Духовником, але він є також першим, що служить другий термін. Перший раз його було призначено на цю високу посаду в 1937. році, вдруге дістав призначення цього року.

Духовники ріжних релігійних вірувань призначаються до армії пропорційно до кількости вояків ріжних вірувань. Недавно було більше як 1,500 проповідників, священиків та рабінів в Духовних Корпусах. Число їх все зростає.

Протягом двацять девять років духовної служби з вояками Злучених Держав за часів війни і миру, в таборах і бараках, в своїй країні та поза морями — включно на Филипінах — Головний Духовник був улюбленим однаково старшинами й вояками: Він завше відзначався своїм тактом, зрозумінням, широкою людяністю та глибокою відданістю своїм обовязкам, як духовний дорадник вояків, з якими служив.

Ґенерал Арнолд хоче, аби всі інші військові духовники ріжних вірувань, які є під його керівництвом, були подібного типу. Він казав: „Ми значно поширили Духовні Корпуси. Зі зростом армії, вони будуть поширюватись надалі. Але ми все слідкуємо, аби духовники були такими, щоб вояки їх любили й шанували".

„Ці сьогодняшні молоді хлопці, що одяли уніформи, аби обороняти волю, є добрим товариством", додав він. „Армія їх зробить ще ліпшими. За всі роки моєї служби я ніколи не здибав хлопця, який був би зіпсутий військом. Через духовників релігія стає частиною щоденного життя вояків армії — не тільки як формальна церемонія, але щось інтимне, тепле, людяне. Вояки знають, що їх отець — так вони називають всіх духовників, католицьких, протестантських та еврейських — є дорадником, якому вони можуть довіряти і товариш, з яким можуть ділитися".

Ясно, що ґенерал Арнолд є священиком такого роду. Він виглядає на десять років молодший своїх 61 років. Одного разу він залишив армію на деякий час і подорожував як духовник з цирком.

Ґенерал Арнолд народився в Вустер, Огайо, 10. червня 1881. року. Був висвячений на католицького священика в 1908. році. В 1913. році вступив духовником до армії з рангою лютенанта. З того часу служив в багатьох місцях, дослужився високої ранги, але завше був приятелем рядових вояків, яким є і тепер.

Коли Отець Арнольд вступив до армії, в ній було тільки коло 100 духовників. На початку 1941. року було менше як 200. Але за останній рік число зросло майже до 2,000. Коло 14 міліонів долярів видається на будовання 555 військових каплець для католицької, протестантської та еврейської служби.

СТАВАЙТЕ В РЯДИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЯКИЙ Є НАЙБІЛЬШОЮ І НАЙСИЛЬНІШОЮ УКРАЇНСЬКО - АМЕРИКАНСЬКОЮ ЗАПОМОГОВОЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ. — Збори Сестр. Любов, від. 177., відбудуться в суботу, 25. квітня, в 7. годині ввечір. Проситься на збори членів місцевих і позамісцевих бо є важна справа до полагодження. Котрі члени вже заплатили за цей місяць прошу явитись на збори. Котрі члени не будуть присутні на зборах, то прошу не нарікади на урядників, коли ухвали зайдуть, а ви не будете присутні. 18 Pilgrim St., Providence, R. I. — Ф. Лучка, предс.; А. Патикевич, кас.; С. Саска, секр.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

В пятницю, 17. квітня 1942. року помер в шпиталя в Ню Йорку член Бр. св. О. Николая, від. 5. У. Н. Союзу в Асторія, Л. Ай.,

ВАСИЛЬ СКІБА.

Покійний родився в березні 1885. р., в Старім Селі, повіт Любачів, в Галичині. При смерти числив 57 літ.

До У. Н. Союзу вступив у відділі 140. в Йонґставн, Огайо, в серпні 1908. р. До нашого відділу перейшов в грудні 1930. р.

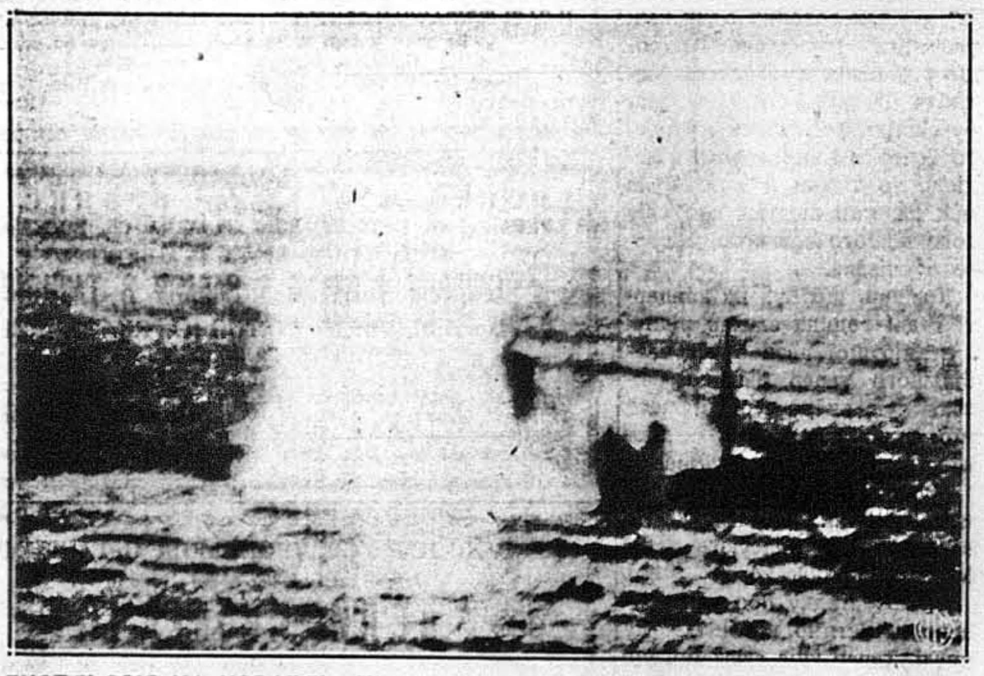
Покійний був дуже ввічливої вдачі, живо інтересувався українською справою, був усіми, не то своїми ближчими приятелями, але й усіми нашими членами люблений.

В смутку полишив жену Марію, одного сина Миколу й чотири дочки: Стефанію, Катерину, Анну й Марію.

Тлінні останки зо шпиталю перевезено до погребового заведення п. І. Бунька, 437 Іст 5. Стріта, в Ню Йорку, а в суботу, 18. квітня вечером, на бажання ближчої родини, відвезено тіло до Йонґставн, Огайо, де й відбувся похорон.

Спочивай в спокою, дорогий нам наш Друже, у вільній, прибраній нами нашій Вітчині Америці, бо не судилось і Тобі спочити на рідних землях нашої України, котрою Ти за життя не менше від Америки дорожив, і най прибраної нашої Вітчини земля буде Тобі легкою!

Михайло Беля.

ЕКСПЛЬОЗІЯ НА КОРАБЛІ.—Підводний човен, вийшовши нагло зпід поверхні океану, пустив на цей корабель торпеду В кілька хвилин опісля експльодував котел корабля і цей мент представляє світлина. Корабель зараз потонув. Всі пасажири, числом 290, вирятувалися й добилися до берега в Чарлстоні, в стейті Норт Каролайна.

ТАРЗАН, ч. 550. Трапила коса на камінь.

Та як тільки Вилієно простягнув руки, щоб зловити дівчину, Зеля моментально спалахнула вогнем ненависти та люті.

Затиснувши кулак, вона вдарила з цілої сили по лиці Вилієна так, що ватажок піратів порядно захитався та малощо не впав на долівку.

Це страшно обурило адаків, що така собі дівчина джунглів посміла піднести руку та зневажити їх ватажка.

„Схопіть її!" закричав розлючений Вилієно. „Задержіть цю дику дівчину, я провчу її, як зневажати мене!"